

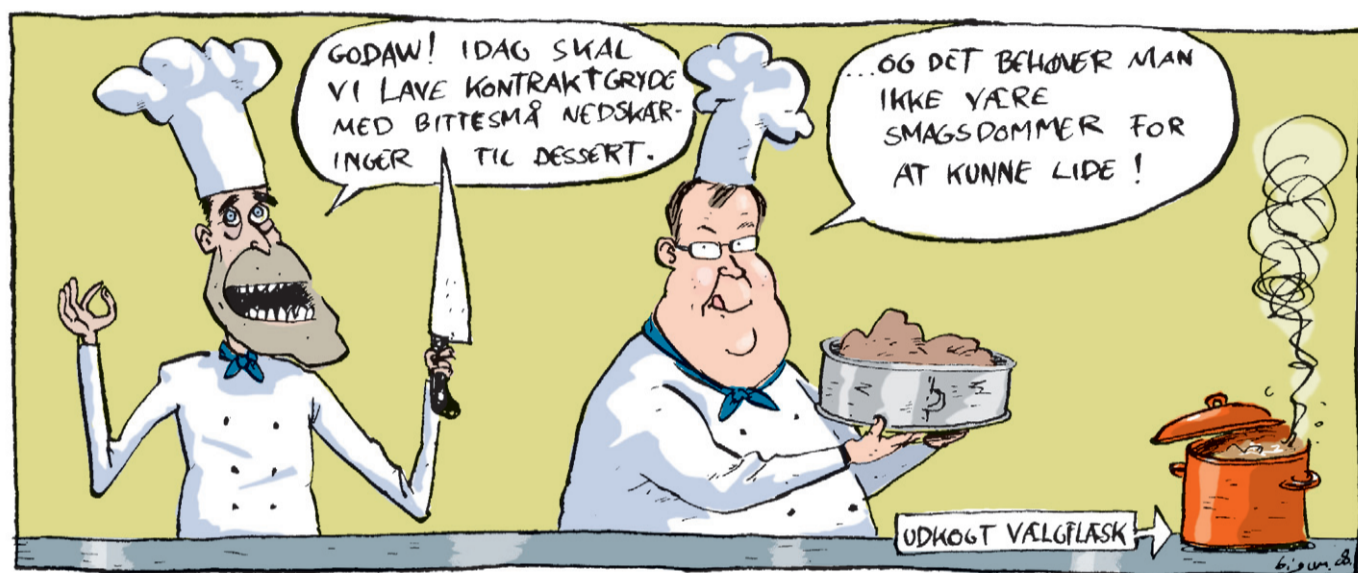
KRONIKKEN

AF PETER MOSE OG KENNETH THUE NIELSEN,
henholdsvis forfatter og journalist - og valgexpert, cand.scient.pol.

Den store kontraktmesters nederlag

Syv år med Foghs kontraktspolitik har lært Dansk Folkeparti og danskere med korte uddannelser, at den politik er en første-klasses forsikringspolice mod reformer – og en gavebod, når der skal deles checks ud.

TEGNING: CLAUD BIGUM

» Kontrakt-politikken, der netop nu kan fejre syv års fødselsdag, er blevet til en gavebod til danskerne, når det gælder at love og gennemføre konkrete og målbare serviceforbedringer på vælgersexede områder.

modigt og ægte politisk lederskab på den anden. Dermed er de tilbøjelige til at mene, at politiske ledere langt hellere skal følge deres egen overbevisning i stedet for at se sig selv som forsikringsdirektører, der for enhver pris skal undgå at misligholde de kontrakter, som er indgået med vælgerne.

Da Fogh kom til magten i november 2001, var en stor del af opskriften, at han – for næsen af Socialdemokraterne – havde fordansket den britiske premierminister Tony Blairs succesfulde kontraktspolitik. Frisk i vælgerens erindring var, at Nyrup et par år tidligere havde begået et ødelæggende tillidsbrud. Han havde pillet ved efterlønnen, selvom han havde forsikret om det modsatte. Målet var klart: Venstre skulle vælgerne vide, hvor de havde. Derfor satte Fogh og Claus Hjort Frederiksen sig i spidsen for at skabe nye normer for toppolitikradfærd, der siden har præget dansk politik: Kog valgløfterne ned til fem-seks temaer, der nærmest kan formuleres som reklameslogans. Lav en kontrakt med vælgerne, hvor du konkretiserer dine løfter. Gentag kontraktens ordlyd igen og igen, så den siver ind hos travle vælgere. Og vær så konkret, at kontraktens overholdelse er let at dokumentere.

Denne succesformel har Fogh og hans generation af Venstre-toppolitikere holdt sig til. Imidlertid er der næppe nogen tvivl om, at kontraktspolitikken mere eller mindre er kommet for at blive. På det punkt vil syv år med Fogh sætte varige spor. Nogle vil kalde det en ganske sympatisk og transparent måde at tage beslutninger på. Andre hæfter sig ved risikoen ved kontraktspolitikken: At politikerne lettere lader sig styre af kortsigtede vælgergevinster, og at nødvendige reformer – eller det hurtige, upopulære indgreb af hensyn til samfundsøkonomien – kan have trange kår.

Hvorom alt er, så har kontrakt-tankegangen forstærket nogle tendenser i dansk politik, og de er ikke nødvendigvis positive alle sammen – set fra et demokratisk synspunkt. Den har været med til at gøre partidisciplin og topstyring nødvendig. Der skal være konsistens i udmeldingerne. Partiet skal undgå interne debatter for ikke at skabe tvivl hos vælgerne. Dertil kommer, at kontraktpolitikken har forsimplet valgkampene. Temaerne skæres ned til ganske få – en håndfuld, som holder sig til emner, som fortravlede vælgere forstår og husker.

Kontraktpolitikken er med til at afideologisere politik. Egentlig idepolitisk debat skal undgås; par-

tiernes principprogrammer kan næsten sendes på pension. Det handler om lækre mærkevarer, der skal lægges frem til de storshoppende vælgere, mens besværlige emner forsøges lagt døde ved, at man erklærer sig enig med sin modstander.

Også Socialdemokraterne har sat sig for at bedrive kontraktspolitik. Partiet har praktisk talt kopieret grundpillen i Foghs kontraktspolitik: skattestoppet. Og Helle Thorning-Schmidt lovede i sommeren 2007 29 konkrete, let forståelige, meget målbare og dyre velfærdsrettigheder til vælgerne.

Men i kontraktpolitikens sejrsgang ligger dens potentielle fiasko også indbygget, i hvert fald for den der har regeringsmagten: Kontrakter er lettere at blive populær på i opgangstider end under en nedtur, hvor mindre behagelige beslutninger skal føres ud i livet. Det er trods alt sjovere at udstede gavmilde checks, som det er sket de sidste syv år, end at sende sure regninger ud. Det første kan en opposition omkostningsfrit gøre, selv når økonomien strammer til; det andet kan en ansvarlig regering tabe magten på.

Er reformer da helt umulige for en kontrakt-politiker? Nej, nok er kontraktledelse en hindring for pludselige og uforberedte reformer. Men det hindrer ikke reformer, der er velforberedte og velforklarede – og indføres over flere valgperioder, så vælgerne får chancen for at takke nej til kontrakttilbuddet.

Men den største fare er, at en regering kan risikere at stivne, miste initiativet og blive låst fast i sin kontraktretorik, medmindre statsministeren er meget opfindsom. Tag den bebudede skatte-reform, der i den grad strider mod kronjuvelen i Foghs kontrakt med vælgerne – skattestoppet. Her bedriver statsministeren politisk kommunikation på højt plan, idet han garanterer, at skattestoppet består både før og efter en eventuel skattereform. Men med hans egne ord er der imellem de to tidspunkter et såkaldt »vindue«, og her kan reformen kan gennemføres.

Departementscheferne i et par af de tunge ministerier sammenligner Foghs vindue med en chartertur til Bangkok. Manden tager af sted uden koden, lyder vitsen. Han lover hende to ting. At være hende tro før landingen... og efter at flyet vender snuden hjemad igen. »Det thailandske vindue« er den centraladministrative betegnelse for sådan en bedrift.

Derfor tabte regeringen en dagpenge-reform på gulvet: Anders Fogh Rasmussens kontraktspolitik er blevet til en forsikringspolice for dem, der føler sig mest truet af samfundsudviklingen – vælgere med de korteste uddannelser. For dem er kontraktpolitikken et første klasses værn mod omfattende og dramatiske reformer på arbejdsmarkedet. Den pointe har Dansk Folkeparti for længst fanget, så det var til at forudse, at regeringens faste forretningspartner ikke slog til uden Socialdemokraterne og ville være med til at korte ned i dagpengene.

I modsætning til reformivrige partier som De Radikale og De Konservative er Dansk Folkeparti begejstret for den måde, som kontraktpolitikens logik er skruet sammen på. Ikke noget med at komme med store indgreb som en tyv om natten og gøre DFs vælgere utrygge. Nej, bittesmå justeringer, hvis det nu er absolut nødvendigt – kommunikeret i god tid.

Kontraktpolitikken, der netop nu kan fejre syv års fødselsdag, er blevet til en gavebod til danskerne, når det gælder at love og gennemføre konkrete og målbare serviceforbedringer på vælgersexede områder. Og den er en beskyttende police, når der skal skæres ned i velerhvervede rettigheder. Man får tilsyneladende i både pose og sæk.

Derfor er det næppe nogen tilfældighed, at netop Kristian Thulesen Dahl gjorde et stort nummer ud af at fremhæve tryghedsaspektet i Foghs åbningstale i begyndelsen af oktober. Talens fokus på tryghed var ifølge DFs gruppeformand en vendt-tilbage til den gode gamle kontraktspolitik, som nogle ellers hævder er på retur efter syv succesrige år for VKO-flertallet.

Dansk Folkeparti har en interesse i at nedtone regeringens reformdagsorden til fordel for tryghed for den enkelte. Og den skaber man kun, hvis man overholder kontrakten: Reform skal være små, og de skal komme med et vist tilløb og være godt forklaret. Nøgleordene er de fire t'er – tryghed, tillid, tid og transparens.

Kontraktpolitikken har i regeringens første syv sorgløse år, hvor dansk økonomi bare buldrede derudaf og hvor der blev råd til mere velfærd, været en fasttømret måde at erobre og fastholde magten på for VKO. Ikke alene har kontraktpolitikken appelleret til de shoppende midtervælgere og dermed været med til at holde Socialdemokraterne væk fra regeringskontorerne. Den pointe er velkendt.

Mere overset er det måske, at der blandt globaliseringsangste vælgersegmenter efter alt at døme har bredt sig en selvbevidst fornemmelse af, at kontraktpolitikken er en effektiv måde at holde politikerne i kort snor på. Et værn mod reformivrige kræfter, der for eksempel vil vende op og ned på dagpengene og give topskatten et ordentligt hak ned. Men dermed kan kontraktpolitikken også være en fælde nu, hvor Danmark står over for en økonomisk nedtur – en fælde, der hindrer eller i hvert fald reducerer mulighederne for nødvendige tilpasninger.

Reformglade partier som De Radikale og De Konservative kan logisk nok ikke så godt lide kontraktpolitikken som overliggeren for alt politikudvikling. Den begrænser politikernes handlefrihed unødigt. Deres vælgere har typisk højere uddannelser end DFs og et markant anderledes syn på de muligheder, som globaliseringen giver Danmark.

Sådanne vælgere ser en modsætning mellem forsikringspolice-tankegangen på den ene side og